

Geachte heer, mevrouw,

Ruimte voor werken stond afgelopen jaren niet hoog op de politieke agenda. Maar er is een Nationaal Programma Werklocaties op komst. En dat is niet voor niets. Door de enorme ruimtedruk zijn werklocaties in het gedrang gekomen, en daarmee ruimte voor vitale voorzieningen en praktische banen in de nabijheid van woonomgevingen.

Uit een recente analyse van de bedrijventerreindata (IBIS) van het IPO, blijkt dat voor heel Nederland het volume aan ruimte voor werken afnam. Zo verdwenen er tussen 2016 en 2021 148 bedrijventerreinen; goed voor een reductie van 940 hectare aan ruimte voor werken. Ondertussen neemt de druk op de ruimte komende jaren alleen maar toe. Vanuit de woningmarkt, duurzame energievoorzieningen, klimaatadaptatie en de transitie naar een circulaire economie.

Naast het borgen van ruimte voor werken staat daarom het beter benutten van bestaande ruimte hoog op de agenda van zowel rijk, provincie als gemeenten en samenwerkingsverbanden van gemeenten. De provincie heeft een belangrijkere regierol en zet nu al – indien nodig – sturende instrumenten in om strategische ruimte voor werken te borgen. De verwachting is dat de provincie onder de Omgevingswet extra armslag krijgt om haar sturende rol te kunnen vervullen en dat dit ook vaker nodig is om bijvoorbeeld schuifruimte op bestaande werklocaties voor groeiende bedrijven te kunnen garanderen.

Die cruciale provinciale rol wordt onderstreept in de aankondigingsbrief van het Nationale Programma Werklocaties vanuit het ministerie van EZK. Tevens krijgen de provincies een centrale rol in het leggen van de door minister De Jonge van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening aangekondigde ‘ruimtelijke puzzel’ van opgaven, om de ruimte in onze leefomgeving eerlijk te verdelen en toekomstbestendig in te richten. Omdat de totale ruimte beperkt is, zal dit waar mogelijk leiden tot nieuwe functiecombinaties. Wij roepen de provincies op om binnen deze ruimtepuzzel oog te houden voor cruciale ruimte voor werken voor een sterker, duurzamer en weerbaarder Nederland.

Ruimte voor werken

Minister Micky Adriaansens van Economische Zaken en Klimaat presenteerde op donderdag 14 oktober 2022 de contouren van het nieuwe programma werklocaties. Daarin gaf ze aan dat het Kabinet een halt wil op de teruggang van ruimte voor werken. In haar brief aan de Tweede Kamer schrijft ze dat 66 procent van de ruimte in Nederland in gebruik is voor landbouw, 15 procent voor natuur, 7 procent voor wonen, en (slechts) 2,5 procent van de ruimte in gebruik is voor economische activiteiten.

Bedrijventerreinen bieden niet alleen ruimte aan vitale voorzieningen, (stads)distributie en bouwlogistiek, maar ook waardevolle werkgelegenheid. Circa 30% (direct) en 50% (indirect) van de werkgelegenheid is te herleiden naar bedrijventerreinen.

Ruimte op bestaande locaties

Het vinden van geschikte ruimte voor nieuwe werklocaties of uitbreiding van bestaande terreinen wordt steeds lastiger door beperkingen op het gebied van stikstof, netcongestie en ruimteclaims vanuit andere functies. Om die reden is het des te belangrijker om efficiënt gebruik te maken van bestaande werklocaties. Intensivering van ruimtegebruik, het experimenteren met nieuwe functiemixen of het uitsorteren van functies, zijn in veel gebieden noodzakelijk om optimaal gebruik te maken van de beschikbare ruimte. Kantoorfuncties en andere minder-belastende activiteiten kunnen in theorie in andere omgevingen zoals binnensteden worden ondergebracht.

Ruimte voor verduurzaming

Werklocaties bieden veel kansen om een grote bijdrage te leveren aan de grote transitie waar we voor staan, zoals de energietransitie, het vergroten van de biodiversiteit en het verbeteren van de klimaatbestendigheid. Zo is het energiebesparingspotentieel en de opwekbaarheid op de 'wijken voor de werkenden' een veelvoud van dat in woonwijken. Alleen al op de daken van grote bedrijfspanden is 18 petajoule aan energie op te wekken, een gigantisch potentieel.

We hebben het dan nog niet over het besparingspotentieel door uitwisseling van restwarmte tussen bedrijven en aan woningen. Of over het ontwikkelen van smart energy hubs, waarmee bedrijventerreinen ook kunnen bijdragen aan het regionaal balanceren van het net, waarmee ze de pijn van netcongestie kunnen verzachten.

Ruimte voor circulaire economie

De ontwikkeling naar een circulaire economie gaat gepaard met een nieuwe, extra ruimtevraag. Denk bijvoorbeeld aan recycling- en puinopslagbedrijven. De Rijksoverheid wil dat we in 2030 50 procent minder grondstoffen gebruiken, als aanzet voor een volledige circulaire economie in 2050. Het behouden van cruciale hinderzones is voor de transformatie naar een circulaire toekomst van essentieel belang, ook in stedelijk gebied. Het vergt regionale afstemming van beleid. Veel kostbare (milieu)ruimte op veel bedrijventerreinen wordt nu nog onderbenut.

Samengevat

De 3.800 bedrijventerreinen in Nederland zijn niet alleen een motor van onze economie, opgeteld zijn ze ook een belangrijke schakel in de transitie naar een duurzamere toekomst, waarin welvaart niet meer een zo hoog mogelijke economische output betekent, maar ook welbevinden, gezondheid en brede welvaart. Een provinciaal bedrijventerreinenbeleid is daarvoor cruciaal. De Stichting Kennisalliantie Bedrijventerreinen Nederland (SKBN) roept provincies op om hun rol te pakken, en denkt graag mee!

Met vriendelijke groet,

Stichting Kennisalliantie Bedrijventerreinen Nederland

T.N.M. Föllings
voorzitter SKBN